
SusCom “Zrównoważona polityka i rozwój energetyczny samorządów”

Studium przypadku dla samorządu ze strategią zrównoważonego rozwoju, która uwzględnia zagadnienia energetyczne

1. Opis zrównoważonej polityki energetycznej samorządu

1.1 Opis ogólny

Gmina Kielice leży w powiecie iławskim w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, sąsiaduje z gminami Biskupin Pomorski, Iława, Susz, Prabuty, Kwidzyn, Łasin. Zamieszkuje ją około 6500 mieszkańców. Do roku 2010 przewiduje się nieznaczny wzrost liczby mieszkańców. Najbardziej zaludnionym obszarem gminy jest miasto Kielice, w którym znajdują się urzędy oraz szkoły. Oprócz miasta w skład gminy wchodzi 19 wsi. Powierzchnia gminy wynosi 16943 ha, co stanowi 0,7% powierzchni województwa Warmińsko-Mazurskiego, którego częścią jest gmina.

Rys.1. Podział administracyjny powiatu iławskiego-gmina Kielice

Gmina Kielice ma charakter typowo rolniczy. Większość gruntów stanowią grunty rolne (74,2%). Gmina charakteryzuje się niskim wskaźnikiem zalesienia – 12,9% gminy to tereny leśne. Uwarunkowania te wyznaczają kierunki rozwoju gminy Kielice.

Na terenie gminy Kielice znajduje się 20 miejscowości. Miasto i gminę Kielice zamieszkuje łącznie około 6500 osób, z czego 4230 na terenie gminy. Gmina liczy 14 sołectw.

W roku 2000 zarejestrowano w gminie Kielice 849 bezrobotnych. W stosunku do roku 1999 nastąpił przyrost ilości bezrobotnych osób o 8,4%. Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku wynosiła w 2000 roku 182 osoby. Wśród bezrobotnych dominują kobiety (496 bezrobotnych), przy czym największą liczbą bezrobotnych mężczyzn osiągnęła poziom 353. Ze względu na wiek, największą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku od 18 do 24 lat.

1.2 Cechy zrównoważonego rozwoju energetycznego

Dominującym paliwem energetycznym wykorzystywanym na terenie gminy Kielice jest węgiel. Ponadto w dużym zakresie wykorzystywane jest drewno opałowe pochodzące z Leśnictwa Kielice oraz okolicznych zakładów zajmujących się przerobem drewna. Jako paliwo wykorzystywany jest również olej opałowy przez Zespół Szkół Rolniczych oraz Zespół Szkół w Kielicach, a także kilku indywidualnych odbiorców. W kilku przypadkach wykorzystywana jest słoma spalana w specjalnych kotłach przeznaczonych do spalania biomasy, drewno opałowe spalane w specjalnych, wydajnych kotłach przeznaczonych do spalania drewna oraz wykorzystywane jest ogrzewanie elektryczne.

Zapotrzebowanie gminy Kielice na ciepło zostało obliczone wskaźnikowo w oparciu o dane uzyskane z Urzędu Miejskiego w Kielicach. Całkowite zapotrzebowanie gminy na ciepło wynosi około 160 000 GJ rocznie.

W poniższej tabeli przedstawiono zapotrzebowanie na ciepło z podziałem na odpowiednie sektory oraz ciepło grzewcze i ciepłą wodę użytkową.

Sektor	Zaprze- bowanie na c.o. [GJ]	Moc dla c.o. [kW]	Zaprze- bowanie na c.w.u. [GJ]	Moc dla c.w.u. [kW]	Razem zapotrzebowanie na ciepło		Razem moc cieplna [kW]
					[GJ]	[MWh]	
Budynki mieszkalne	112 602	11 855	14 112	868	126 719	35 200	12 723
Budynki publiczne	16 138	2 064	1 410	60	17 548	4 874	2 124
Budynki przemysłowo- usługowe	19 143	2 075	431,7	18,3	19 575	5 437	2 094
Razem	147 883	15 994	15 954	946	163 842	45 511	16 941

Gmina Kisielice posiada duży lokalny potencjał źródeł odnawialnych. Potencjał techniczny to część potencjału ogólnego (teoretycznego), która może być w chwili obecnej (przy aktualnie dostępnych technologiach) wykorzystana. Poniżej przedstawiono potencjał techniczny odnawialnych źródeł energii na terenie gminy Kisielice wraz z określeniem aktualnego wykorzystania tego potencjału oraz prognoz jego wykorzystania do roku 2010.

L.p.	ŹRÓDŁO ENERGII	Potencjał techniczny [MWh]	Obecne wykorzystanie (rok 2002)	
			[MWh]	[%]
1	Drewno	24 614	555,6	2,3
2	Słoma	18 248	41,67	0,2
3	Biogaz wysypiskowy	3 725	0	0
4	Biogaz rolniczy i z oczyszczalni	2 742	0	0
5	Energia słoneczna	2 340	0	0
6	Energia wiatru	187 100	0	0
7	RAZEM	238 769	597,3	2,5

W gminie infrastrukturę transportową reprezentują:

- drogi gminne(głównie o nawierzchni gruntowej) o łącznej długości 58,9 km
- drogi powiatowe o nawierzchni asfaltowej i łącznej długości 61,8 km
- drogi wojewódzkie o nawierzchni asfaltowej i łącznej długości 6,1 km
- drogi krajowe o nawierzchni asfaltowej i łącznej długości 16 km
- nieczynna linia kolejowa relacji Kisielice - Prabuty

Gmina Kisielice nie posiada ścieżek rowerowych.

Dla gminy Kisielice zrealizowany został projekt „Ocena zasobów wiatru i studium wykonalności dla siłowni wiatrowej w gminie Kisielice”, przy dotacji programu EcoLinks, będącego inicjatywą Amerykańskiej Agencji Rozwoju Międzynarodowego, której celem jest poszukiwanie rynkowych rozwiązań na rzecz środowiska w krajach Europy Środkowej i Wschodniej oraz byłych Republikach Radzieckich. Głównym realizatorem projektu była gmina i miasto Kisielice. Partnerami gminy w realizacji projektu była amerykańska firma konsultingowa AWS Scientific, specjalizująca się w studiach wykonalności dla inwestycji wiatrowych oraz instytucja krajowa - Europejskie Centrum Energii Odnawialnej (EC BREC/IBMER), odpowiedzialna jako lokalny konsultant za ocenę zasobów energii wiatru i przygotowanie inwestycji od strony proceduralnej. Celem bezpośrednim projektu jest profesjonalne przygotowanie i wdrożenie nowoczesnej siłowni wiatrowej w gminie Kisielice. Cele dodatkowe to pobudzenie rozwoju sektora energetyki wiatrowej w Polsce przez zachęcanie oraz przygotowanie wskazówek dla przyszłych inwestorów. Kontynuacją projektu powinna być budowa przynajmniej jednej elektrowni wiatrowej o mocy min. 600 kW.

2. Podejście zrównoważonego rozwoju

2.1 Proces

Strategię zrównoważonego rozwoju opracowano z inicjatywy Burmistrza Kisielic, Zarządu Miejskiego oraz pracowników Urzędu Miejskiego. Działania zmierzające do opracowania i uchwalenia Strategii zostały zainicjowane na przełomie lat 1997/98. W celu prawidłowego jej opracowania o pomoc w jej opracowaniu zwrócono się do AGENCJI ROZWOJU REGIONALNEGO „ELAR” S.A. Agencja skierowała do pomocy nad pracami profesjonalnego moderatora ze Studia Planowania Strategicznego „STEPS”.

Do podjęcia decyzji o rozpoczęciu prac nad opracowaniem strategii zrównoważonego rozwoju przyczyniły się działania pracowników administracji samorządowej a w szczególności Burmistrza i Zarządu Miejskiego.

Prace nad strategią oparte były na prowadzeniu ukierunkowanej dyskusji w warsztatach grupowych. Metoda ukierunkowana na cel planowania programu zakładała, że informacje i wiedza potrzebna do wypracowania zarysu strategii gminy już istnieje, ale poszczególne elementy potrzebne do zbudowania strategii są nieuporządkowane i rozproszone w różnych instytucjach, organizacjach i w umysłach poszczególnych lokalnych ekspertów. Tak, więc warsztaty prowadzone były z udziałem ekspertów lokalnych wybranych na podstawie ich wiedzy i doświadczenia, co dawało szansę na pozytywne rezultaty.

Ukierunkowane na cel planowanie strategii bazowało na wiedzy i doświadczeniach wniesionych do dyskusji przez członków grupy planującej.

Podstawami tej metody były:

1. wizualizacja problemów na piśmie,
2. praca grupowa – zmierzała do osiągnięcia konsensusu w możliwych rozwiązaniach problemów.

Osobą Odpowiedzialną za kierowanie pracami nad strategią był profesjonalny moderator z zewnętrznej instytucji - Studio Planowania Strategicznego „STEPS” skierowany do pomocy przez Agencję Rozwoju Regionalnego „ELAR” S.A. Elblągu.

W proces powstawania strategii zaangażowani byli przedstawiciele reprezentujący poszczególne organizacje i instytucje w gminie m.in. sołtysi wsi, aktywni rolnicy, Dyrektor Zespołu Szkół Rolniczych, Dyrektorzy Szkół Podstawowych, Kierownik Zakładu Mleczarskiego w Kisielicach, Kierownik Dworca Autobusowego w Kisielicach, Inspektor Oświaty, Kierownik Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Prezes Spółdzielni Kółek Rolniczych, Dyrektor Banku Spółdzielczego, Kierownik Gospodarstwa Pomocniczego Zespołu Szkół Rolniczych, Kierownik Zakładu Gospodarki Komunalnej, Radni Rady Miejskiej i Urzędnicy Urzędu Miejskiego w Kisielicach w składzie: Burmistrz Kisielic, Sekretarz Gminy, Skarbnik Gminy, Podinspektor ds. Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej, Podinspektor ds. Drogownictwa, Podinspektor ds. Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Melioracji i Infrastruktury.

2.2 Polityka - metodologia

W wyniku podjętych działań stworzona została Strategia Rozwoju Gminy Kisielice na lata 2000-2010, która została uchwalona przez Radę Miejską w dniu 30 maja 2000 roku. Strategia określa cel nadrzędny, jakim jest: **ZAPEWNIENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU GMINY I ZMNIEJSZANIA BEZROBOCIA**. Osiągnięciu nadrzędnego celu służyć będą następujące programy operacyjne obejmujące różne obszary życia (programy, które powinny wg strategii zostać opracowane):

- Rozwój bazy turystycznej.
- Poprawa możliwości zbytu produktów rolnych.
- Poprawa stanu środowiska.
- Rozwój inwestycji. (Dodać działanie: Uruchomienie własnych źródeł energii odnawialnej).
- Szybszy rozwój kultury.
- Poprawa stanu zdrowia mieszkańców. (Dodać działanie: Określenie polityki gminy w zakresie opieki zdrowotnej i pomocy społecznej).
- Poprawa stanu szkolnictwa. (Dodać działanie: Poprawa stanu organizacyjnego szkół).

- Rozwój budownictwa mieszkaniowego.
- Wzrost aktywności i zaangażowania mieszkańców w sprawy środowiska.
- Otwarcie na kontakty zewnętrzne w tym zagraniczne.
- Przeciwdziałanie patologiom gospodarczym.

W każdym programie określone zostały konkretne działania (np. wyznaczenie osób odpowiedzialnych, organizacja szkoleń, przygotowanie uchwał, ustalenie konkretnych dat, itd.), które muszą zostać podjęte w celu wypełnienia założeń programowych. Jednocześnie zostały określone przewidywane koszty programu, źródła finansowania poszczególnych etapów programu oraz osoby, instytucje odpowiedzialne za ich wykonanie. Po uchwaleniu Strategii poszczególnym samodzielnym stanowiskom w Urzędzie Miejskim zostały przypisane zadania do realizacji. Wyznaczone stanowiska zobowiązano do opracowania programów operacyjnych w celu skoordynowania działań służących osiągnięciu założonych celów. Powstały następujące programy operacyjne:

- „Programy poprawy gospodarki odpadowej na terenie gminy i miasta Kisielice.”,
- „Program porządkowania gospodarki ściekowej w gminie na lata 2002-2010.”,
- „Projekt założeń zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.”.

W opracowaniu znajdują się następujące programy operacyjne:

- „Program poprawy drogownictwa lokalnego w gminie i mieście.”,
- „Program rozwoju turystyki i rekreacji na terenie gminy Kisielice.”, - opracowywany jest
- w ramach działania Związku Gmin Jeziorak.

Poprzez zawarcie zapisów dotyczących otwarcia na kontakty zewnętrzne, w tym zagraniczne, strategia wykracza poza ramy powiatu.

Strategia została opracowana przy wykorzystaniu wyłącznie własnych środków finansowych gminy.

3. Integracja zrównoważonego rozwoju energetycznego

3.1 Proces

W 2001 roku został opracowany „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe miasta i gminy Kisielice”. Obowiązek wykonania tego opracowania przez jednostki samorządowe wynika z ustawy „Prawo energetyczne”, uchwalonej 10 kwietnia 1997 roku, (wielokrotnie nowelizowanej, ostatnia zmiana w kwietniu 2004 r.) która zobowiązała jednostki samorządowe do stworzenia takiego dokumentu.

Podstawą opracowania „Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe miasta i gminy Kisielice” była umowa zawarta w dniu 05.01.2001 r. Pomiedzy Zarządem Miejskim w Kisielicach, a Europejskim Centrum Energii Odnawialnej w Instytucie Budownictwa, Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa w Warszawie. Głównym wykonawcą, ze względu na to, że zaproponował opracowanie wymaganego przez ustawę „Projektu...”, został EC BREC/IBMER.

Założenia do planu wykonane zostały zgodnie z wyżej wymienioną ustawą. Opracowując „Założenia...” korzystano z następujących opracowań i dokumentów:

1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kisielice – Koncepcja i Opis. Przyjęte przez Radę Gminy Kisielice w dniu 9 listopada 1996. Opracowanie wykonane przez „Atelier Hoffman” w czerwcu.
2. Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kisielice – Koncepcja i Opis. Wykonany przez „Atelier Hoffman” w Elblągu w grudniu 1997r.
3. Studium Przyrodnicze z Miejscowego Planu Zagospodarowania przestrzennego Gminy Kisielice. Wykonane przez „Atelier Hoffman” w czerwcu 1996 r.
4. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kisielice – Raport Techniczny. Sporządzone przez Małgorzatę Kwiecień, AAR „Elar” S.A. z Elbląga. Moderator warsztatów – Jacek Kuśmierz, Studio Planowania Strategicznego „STEPS”.
5. Uchwała Rady Miejskiej w Kisielicach z dnia 30 maja 2000 r., w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Kisielice na lata 2000-2010.
6. Stan bezrobocia rejestrowanego w powiecie ławskim w 2000r. Analiza porównawcza rynku pracy w okresie styczeń – grudzień 1999 i 2000 r. Powiatowy Urząd Pracy w Ławie, Ława, styczeń 2001.
7. Informacja sygnałna o rynku pracy w powiecie na 31.12.2000. Powiatowy Urząd Pracy w Ławie, Ława, 7.02.2001.

Ponadto znaczący wkład w tworzenie projektu założeń miały konsultacje społeczne z mieszkańcami gminy, rozmowy z władzami gminy oraz wizyty terenowe wykonane na terenie gminy Kisielice.

3.2 Polityka - metodologia

W wyniku prowadzonych prac powstał dokument p.t. *"Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło energię elektryczną i paliwa gazowe"*. Nadrzędnym celem opracowania tego dokumentu było zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego gminy oraz wskazanie możliwości zaspokojenia potrzeb energetycznych gminy w sposób zapewniający zrównoważony rozwój gminy. Ponadto do celów szczegółowych opracowania zaliczono:

- Określenie zapotrzebowania na energię elektryczną i ciepłą w gminie Kisielice.
- Wskazanie możliwości racjonalizacji zużycia energii.
- Wskazanie możliwości technicznych wykorzystania lokalnych zasobów energetycznych.
- Wskazanie korzyści społecznych płynących z racjonalizacji wykorzystania energii.
- Wskazanie korzyści ekologicznych płynących z racjonalizacji wykorzystania energii oraz zastosowania odnawialnych źródeł energii.

Projekt zawiera bardzo szczegółową analizę wszystkich zagadnień dotyczących energetyki. Jednocześnie obejmuje wiele sektorów m.in. sektor mieszkaniowy, usługowo-przemysłowy, publiczny, lokalne ciepłownie sieciowe, indywidualne systemy ogrzewania, system gazowniczy, system elektroenergetyczny.

Ponadto projekt zawiera opis możliwego przebiegu współpracy z innymi gminami w zakresie poszanowania energii i modernizacji systemów energetycznych. Mimo iż projekt nakreśla możliwe kierunki współpracy, nie zawiera on konkretnych decyzji dotyczących wdrażania i realizacji zapisów projektu.

Opracowany dokument zawiera propozycje realizacji poszczególnych rozwiązań oraz przykłady konkretnych inwestycji, jakie mogą zostać wykonane w celu realizacji założeń strategicznych, łącznie z szacunkowymi kosztami. Wszystkie te opisy są jednak jedynie propozycjami, które nie muszą pociągać za sobą konkretnego działania. Wynika to z procedury uchwalania „Założeń...” Po sporządzeniu projektu „Założeń...” podlegają on opiniowaniu przez Wojewodę w zakresie zgodności przyjętych rozwiązań z polityką energetyczną państwa i Marszałkiem Województwa w zakresie współpracy z sąsiednimi gminami. Następnie jest on wykładany do publicznego wglądu na 21 dni w celu umożliwienia zapoznania się społeczeństwa gminy z jego ustaleniami. Kolejnym krokiem jest uchwalenia projektu przez Radę Gminy i w tym momencie projekt staje się obowiązującym „Założeniami...” W trakcie realizacji tej procedury mogą następować liczne zmiany projektu, a jego ostateczny kształt często znacznie różni się od pierwotnej wersji. W przypadku gminy Kisielice „Założenia...” zostały uchwalone w wersji nie zmienionej w stosunku do planu, a zatem ustalenia zawarte w projekcie założeń stały się obowiązujące. W projekcie zawarty jest też opis systemu wspierania inwestycji termomodernizacyjnych, poprzez ukazanie sposobów finansowania takich działań.

Natomiast ogólna „Strategia rozwoju gminy Kisielice na lata 2000-2010” zawiera zapis działania p.t. „Uruchomienie własnych źródeł energii odnawialnej”, którego realizacja przewidziana była do końca 2001. Działanie to posiadało przeznaczone określone środki na wykonanie z budżetu gminy oraz dodatkowo środki inwestora. Odpowiedzialność za to zadanie zostało przypisane zarządowi gminy. W głównej strategii możemy znaleźć podobne zapisy dla takich działań jak: modernizacja kotłowni centralnej, modernizacja i sukcesywna wymiana ogrzewania w budynkach użyteczności publicznej.

Można przyjąć, że większość przyjętych celów dotyczących zagadnień energetycznych, zostało zrealizowanych. Nie zrealizowano inwestycji elektrowni wiatrowej ze względu na brak inwestora.

4. Związek pomiędzy odnawialnymi źródłami energii, poszanowaniem energii, zrównoważonym transportem a strategią zrównoważonego rozwoju.

4.1 Osiągnięcia samorządu z zakresu prowadzenia polityki zrównoważonego rozwoju energetycznego.

Poniżej przedstawiono osiągnięcia samorządu z zakresu zrównoważonego rozwoju energetycznego.

POSZANOWANIE ENERGII: WIEŚ BUTOWO – MODERNIZACJA OŚWIETLENIA DROGOWEGO	
Dane techniczne	Modernizacja 6 szt. latarni oświetleniowych, rtęciowych na latarnie sodowe, które charakteryzują się mniejszym poborem energii.
Dane ekonomiczne	Koszt inwestycji wyniósł 10 054,82 PLN. Opłaty za oświetlenie drogowe przed modernizacją 265,54 PLN/miesiąc. Opłaty za oświetlenie drogowe po modernizacji 111,98 PLN/miesiąc.
Dane środowiskowe	Nie odnotowano bezpośrednich korzyści środowiskowych, ze względu na dużą odległość zakładu produkującego energię elektryczną. Przyjęto, że nowe oświetlenie pobiera trzykrotnie mniej energii, co przekłada się na trzykrotne zmniejszenie emisji u producenta energii.
Dane społeczne	Dzięki modernizacji oświetlenia uzyskano lepiej oświetlone drogi piesze i samochodowe. Dodatkową wartością dodaną dla gminy jest ponoszenie niższych kosztów związanych z poborem energii elektrycznej na oświetlenie dróg.

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII: MODERNIZACJA TRZECH KOTŁOWNI WĘGLOWYCH W BUDYNKACH PUBLICZNYCH	
Dane techniczne	<p>Instalacja w budynku Szkoły Podstawowej w Łęgowie, w budynku Opieki Zdrowotnej w Kisielicach oraz w budynku Szkoły Podstawowej w Goryniu kotłów opalanych drewnem kawałkowym.</p> <p>Kotły o mocy 80 kW i sprawności 82% opalane drewnem kawałkowym.</p> <p>Koszt przeprowadzenia trzech inwestycji, który obejmuje zakup pieca i jego montaż wyniósł 12 800 x 3= 38 400 PLN. Wcześniej w sezonie grzewczym koszty paliwa, jakim był węgiel, wynosiły w sumie około 65 000 PLN. Obecnie sumaryczne koszty zakupu drewna kawałkowego(dla trzech inwestycji) wynoszą 28 000 PLN.</p> <p>Koszty inwestycyjne zwróciły się już w pierwszym roku eksploatacji.</p> <p>Nie przeprowadzono pomiarów emisji przed modernizacją i po modernizacji kotłowni, ale z analiz zrealizowanych inwestycji tego typu wynikają następujące (spodziewane) redukcje emisji: SO₂ – 100 % NO_x – 32,8 % CO – 37 % CO₂ – 100 %</p> <p>Budżet gminy zaoszczędzone środki finansowe może przeznaczyć na realizację innych celów określonych w Strategii Rozwoju Gminy.</p>
Dane ekonomiczne	
Dane środowiskowe	
Dane społeczne	

Nie przeprowadzono żadnych inwestycji z zakresu czystego transportu.

4.2 Związek pomiędzy strategią zrównoważonego rozwoju a rezultatami

W tym punkcie opisany jest wpływ przyjętej strategii na realizację konkretnych projektów w regionie.

POSZANOWANIE ENERGII: WIEŚ BUTOWO – MODERNIZACJA OŚWIETLENIA DROGOWEGO

Inicjacja

W tym punkcie znajdują się informacje dotyczące etapu inicjacji projektu. (Kto był inicjatorem, jak układała się współpraca pomiędzy osobami zaangażowanymi w ten etap prac, jak poszczególne osoby komunikowały się ze sobą, czy wykorzystano mechanizmy i narzędzia określone w strategii itd.?)

Realizacja inwestycji polegająca na modernizacji oświetlenia we wsi Butowo, było inicjatywą oddolną, tzn. że mieszkańcy wsi Butowo poprzez Sołtysa wsi zgłaszali potrzebę modernizacji oświetlenia, które działało wadliwie i było zbyt słabe. Trudno dzisiaj określić ile czasu minęło od pojawienia się pierwszych sygnałów dotyczących potrzeby modernizacji oświetlenia do momentu realizacji inwestycji. Wójt zgłaszał potrzebę modernizacji inwestycji Burmistrzowi, w którego kompetencjach było dbanie o właściwe oświetlenie uliczne.

Należy nadmienić, iż w Strategii Rozwoju Gminy Kisielice nie znajduje się konkretny zapis dotyczący konieczności zmodernizowania oświetlenia ulicznego na terenie gminy.

Dopiero w uchwalonym w 2001 roku „*Projekcie założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe miasta i gminy Kisielice.*” uwzględniono potrzebę modernizacji całego oświetlenia ulicznego na terenie gminy Kisielice.

Można przyjąć, że udana realizacja pierwszej tego typu inwestycji na terenie gminy spowodowała deklaracje władz gminy o modernizacji całego systemu oświetlenia na terenie gminy.

Planowanie

W tym punkcie znajdują się informacje dotyczące etapu planowania projektu, zbierania potrzebnych informacji, wykonywania badań techniczno-ekonomicznych, konsultacji lokalnych. (Kto był zaangażowany, jak układała się współpraca pomiędzy osobami zaangażowanymi w ten etap prac, jak poszczególne osoby komunikowały się ze sobą, czy wykorzystano mechanizmy i narzędzia określone w strategii itd.)

Pod koniec roku 1999 Burmistrz Miasta i Gminy Kisielice zdecydował o rozpoczęciu procesu modernizacji oświetlenia ulicznego we wsi Butowo. Zorientowano się co do orientacyjnych kosztów inwestycyjnych, niezbędnych do przeprowadzenia modernizacji, poprzez skierowanie zapytań do firm zajmujących się przeprowadzaniem tego typu inwestycji. Jednocześnie Urząd Miasta i Gminy wystąpił do Zakładu Energetycznego w Elblągu, który obsługuje sieć energetyczną na terenie gminy Kisielice, o wydanie „Warunków o przyłączeniu do sieci energetycznej”. Do nadzorowania prac przy inwestycji oddelegowany został z urzędu Miasta i gminy Kisielice podinspektor ds. budownictwa i planowania przestrzennego. Inwestycja została przeprowadzona bardzo szybko (jeden miesiąc). Osoba oddelegowana z urzędu zebrała kilka ofert dotyczących modernizacji oświetlenia i po wybraniu optymalnej oferty zlecono modernizację oświetlenia.

Można przyjąć, że komunikacja i współpraca pomiędzy decydem, oddelegowanym pracownikiem z urzędu a wójtem wsi Butowo, jak i firmą realizującą inwestycję przebiegała wzorowo. Wskazuje na to chociażby bardzo szybki czas realizacji inwestycji.

Ze względu na oddolną inicjatywę inwestycji nie było potrzeby przeprowadzenia konsultacji społecznej związanej z inwestycją. Inwestycja była stosunkowo mało skomplikowana, a współpraca pomiędzy pomysłodawcami, decydentami oraz wykonawcami przebiegała wzorowo, co wpłynęło na bardzo szybki okres realizacji inwestycji.

Finansowanie

W tym punkcie znajdują się informacje na temat sposobu finansowania inwestycji, kto był odpowiedzialny za pozyskanie potrzebnych funduszy, jak przebiegała komunikacja i współpraca pomiędzy poszczególnymi zaangażowanymi osobami.

Za finansowanie inwestycji odpowiedzialne było Miasto i Gmina Kielce, które zobowiązane jest do pokrywania rachunków za energię elektryczną pobieraną przez oświetlenie uliczne na terenie gminy oraz którego obowiązkiem jest modernizacja tegoż oświetlenia. Przy finansowaniu inwestycji wykorzystano tylko środki własne gminy Kielce. Nie skorzystano z możliwości zaciągnięcia pożyczki termomodernizacyjnej. Zaciągnięcie takiej pożyczki wymagałoby przeprowadzenie audytu energetycznego, w którym wykazano by znaczny efekt ekonomiczny co pozwoliłoby na umorzenie 25% kwoty pożyczki po realizacji założeń audytu.

Koszty inwestycji były na tyle niskie, że nie wymagały specjalnej zgody Rady Miasta oraz przeprowadzenia przetargu firm realizujących inwestycję.

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII: MODERNIZACJA TRZECH KOTŁOWNI WĘGLOWYCH W BUDYNKACH PUBLICZNYCH

Inicjacja

W tym punkcie znajdują się informacje dotyczące etapu inicjacji projektu. (Kto był inicjatorem, jak układała się współpraca pomiędzy osobami zaangażowanymi w ten etap prac, jak poszczególne osoby komunikowały się ze sobą, czy wykorzystano mechanizmy i narzędzia określone w strategii itd.?)

Inicjatorem pomysłu był Burmistrz Miasta i Gminy Kielce. Burmistrz w porozumieniu z zarządcami budynków, w których przeprowadzane były inwestycje podejmował decyzje dotyczące sposobu realizacji modernizacji kotłowni w budynkach.

We wszystkich projektach mamy do czynienia z sytuacją, w której inwestorem jest Gmina Kielce a eksploatuje inwestycje zarządca budynku. Współpraca pomiędzy dyrekcją budynków a Burmistrzem, przebiegała bardzo sprawnie i szybko. W Strategii Rozwoju gminy Kielce, zapisano ogólny cel realizacji modernizacji kotłowni w budynkach publicznych, za które to modernizacje odpowiedzialnością obarczono Zarząd Gminy. Pomysł ten wynikł podczas konsultacji zapisów Strategii Rozwoju.

Planowanie

W tym punkcie znajdują się informacje dotyczące etapu planowania projektu, zbierania potrzebnych informacji, wykonywania badań techniczno-ekonomicznych, konsultacji lokalnych. (Kto był zaangażowany, jak układała się współpraca pomiędzy osobami zaangażowanymi w ten etap prac, jak poszczególne osoby komunikowały się ze sobą, czy wykorzystano mechanizmy i narzędzia określone w strategii itd.)

Do nadzorowania prac przy inwestycji został oddelegowany z urzędu Miasta i Gminy Kielce podinspektor ds. budownictwa i planowania przestrzennego.

Podinspektor w porozumieniu z dyrekcją budynków publicznych, w których przeprowadzane były inwestycje dokonywał wyboru ofert wykonania inwestycji.

Warto tu nadmienić, iż wszystkie inwestycje były bliźniaczo podobne co skracало czas planowania i wykonawstwa.

Idea wykorzystania biomasy została skonkretyzowana do drewna kawałkowego, jako optymalnego paliwa dla kotłowni w tych budynkach. Skorzystano z zapisów znajdujących się w „Projekcie założeń...”, na mocy których określono dostępne zasoby drewna w gminie i w jej sąsiedztwie.

Planowanie inwestycji odbywało się poprzez uzgadnianie technicznych parametrów z dyrekcją budynków, podinspektorem oraz firmą wykonawczą.

Finansowanie

W tym punkcie znajdują się informacje na temat sposobu finansowania inwestycji, kto był odpowiedzialny za pozyskanie potrzebnych funduszy, jak przebiegała komunikacja i współpraca pomiędzy poszczególnymi zaangażowanymi osobami.

Za finansowanie inwestycji odpowiedzialne było Miasto i Gmina Kisielice, z którego budżetu utrzymywane są budynki publiczne.

Koszty inwestycji były na tyle niskie, że nie wymagały specjalnej zgody Rady Miasta oraz przeprowadzenia przetargu firm realizujących inwestycję.

Przy finansowaniu inwestycji wykorzystano tylko środki własne gminy Kisielice.

W Strategii Rozwoju gminy Kisielice zapisano, że inwestycje te zostaną sfinansowane ze środków własnych gminy i środków zewnętrznych, jednak w Urzędzie Miasta nie wyznaczono osób do poszukiwania finansowania zewnętrznego.

Nie skorzystano także z pożyczek preferencyjnych dostępnych z Banku Krajowego, czy z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska.

5. Uwagi

5.1 Wyniesione doświadczenia

Gmina jest najmniejszą jednostką administracyjną samorządu terytorialnego w Państwie Polskim. Dlatego w powyższym studium przypadku opracowywania i wdrażania zrównoważonej polityki energetycznej obserwujemy wiele uproszczeń w stosunku do generalnych procedur; szczególnie wdrażania polityki zrównoważonej w samorządach.

Już przebieg procesu opracowania Strategii Rozwoju gminy Kisielice przyniósł wiele doświadczeń wszystkim stronom biorącym udział w tego dokumentu.

Dzięki konsultacjom społecznym, w których udział wzięli wszyscy zainteresowani z regionu zidentyfikowano bardzo szerokie spektrum problemów do rozwiązania na terenie gminy.

Spektrum postawionych celów było tak szerokie, że realizacja ich jest dużym wyzwaniem dla tak małego samorządu jakim jest gmina.

Już same opracowanie programów wykonawczych do Strategii wymaga wiele wysiłku, na dzień dzisiejszy opracowano trzy programy operacyjne a dwa następne są w trakcie realizacji.

Trudno określić w jakim stopniu Strategia rozwoju gminy Kisielice została zrealizowana ze względu na brak mechanizmu monitorowania procesu realizacji Strategii.

Można zaobserwować, że w gminie za realizacji większości celów odpowiedzialny jest Zarząd Gminy, który bardzo mocno angażuje się w realizację poszczególnych celów, szczególnie tych związanych z polityką energetyczną gminy. Niewiele z celów zapisanych w Strategii przypisanych jest konkretnym stanowiskom w Urzędzie Miasta i Gminy, co w konsekwencji może prowadzić do skupienia odpowiedzialności za te zadania na Zarządzie. Jest to o tyle zrozumiałe, że Zarząd Gminy jako organ wykonawczy samorządu jest z mocy prawa odpowiedzialny za całość spraw związanych z funkcjonowaniem gminy. Niewątpliwie lepszym rozwiązaniem byłoby przydzielanie zadań konkretnym stanowiskom w Urzędzie. Tego typu sytuacja występuje w wielu polskich gminach i jest spowodowana przede wszystkim koncentrowaniem się gmin na działaniach związanych z poprawą zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, którym na ogół nadawany jest wyższy priorytet niż zagadnieniom energetycznym.

W przypadku zapisów dotyczących celów w zakresie polityki energetycznej w gminie obserwujemy aktywne działania prowadzące do uzyskania konkretnych, wymiernych efektów w postaci stopniowej modernizacji infrastruktury energetyki ciepłej. W ramach tych działań wykonano modernizację trzech kotłowni w dwóch szkołach i ośrodku zdrowia, zmieniając kotły z węglowych na opalane drewnem. Nie korzystano przy ich realizacji z zewnętrznego wsparcia, ponieważ mały zakres finansowy nie kwalifikował ich do pomocy krajowej a tym bardziej zewnętrznej. W trakcie realizacji jest gruntowna modernizacja kotłowni miejskiej w Kisielicach, polegająca na zmianie paliwa z węgla na słomę na którą gmina otrzymała wsparcie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz z „Ekofunduszu”.

Zauważono również realizację działań znajdujących się poza Strategią, takich jak modernizacja oświetlenia w Butowie.

W ramach czystego transportu i jednocześnie turystyki nie zrealizowano założonego działania polegającego na wyznaczeniu i oznaczeniu szlaków pieszych, rowerowych i konnych.

5.2 Czynniki sukcesu

Sukces w postaci realizowanych działań z zakresu polityki energetycznej w gminie Kisielice należy upatrywać w dobrej komunikacji pomiędzy społecznością gminy, a władzami samorządowymi reprezentowanymi przez Zarząd Gminy. Dzięki dobrej współpracy możliwe było zrealizowanie działań założonych w Strategii oraz działań, których nie uwzględniono w Strategii ale zrealizowano dzięki inicjatywom oddolnym. Należy tu wspomnieć, że obecnie realizowany jest kolejny cel ze Strategii Rozwoju Gminy Kisielice –modernizacja ciepłowni miejskiej z węglowej na ciepłownię opalaną słomą.

Pierwsze działania dotyczące polityki zrównoważonej energetycznie były skutkiem zwiększającej się świadomości w Zarządzie Gminy.

Po części politykę tę wprowadzono, dzięki obowiązkom narzuconym przez wyższe organy administracji państwowej, takie jak:

- „Strategia rozwoju energetyki odnawialnej do roku 2020”, która została opracowana i przyjęta przez Rząd we wrześniu 2000r., w odpowiedzi na apel zawarty w Rezolucji Sejmu z dnia 8 lipca 1999 r. W sprawie wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych;
- Ustawa Prawo Energetyczne, na mocy której do zadań własnych gminy należy:
 - 1) Planowanie i organizacja zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy (w tym obligatoryjne opracowanie projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe).
 - 2) Planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy.
 - 3) Finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg, znajdujących się na terenie gminy, dla których gmina jest zarządcą.

5.3 Rekomendacje

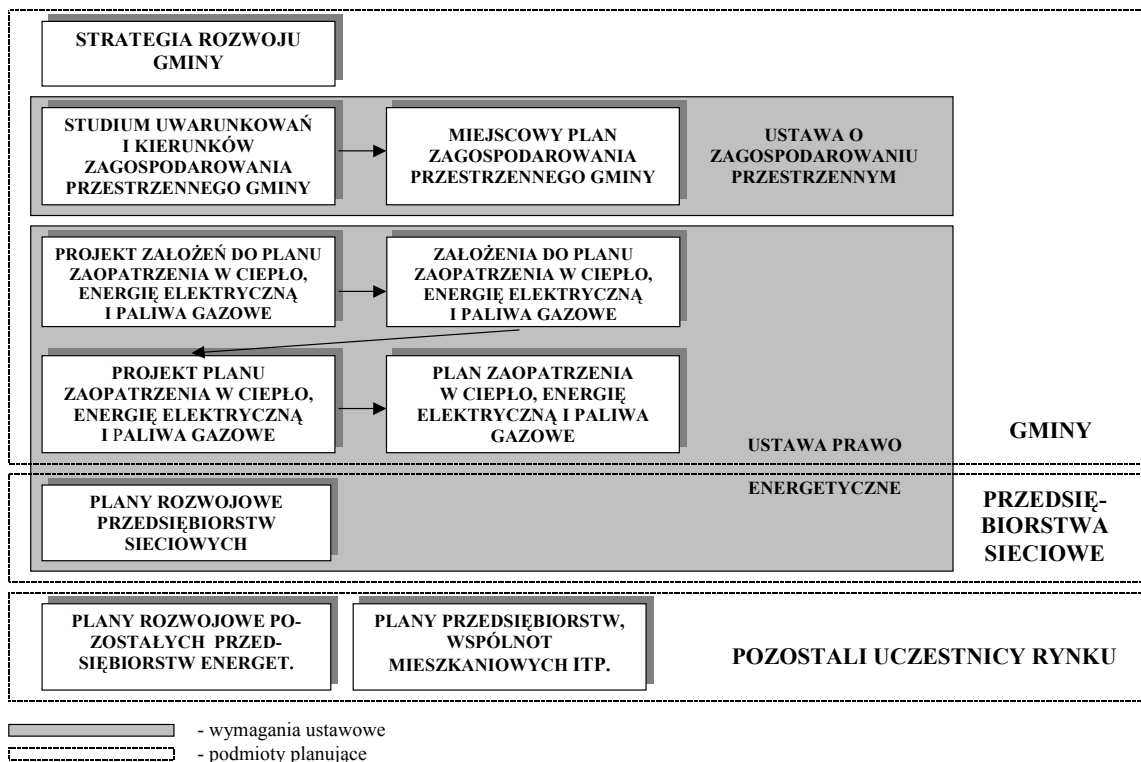
W największym stopniu na wykorzystanie w innych gminach zasługuje doświadczenie, polegające na konsultowaniu sytuacji gospodarczej w regionie z wszystkimi zainteresowanymi stronami. Dzięki procesowi konsultacji można określić bardzo szerokie spektrum problemów w regionie. Również dzięki konsultacji i pracy grupowej przy opracowywaniu Strategii zauważalny jest proces identyfikacji z postawionymi celami, co w konsekwencji ułatwia komunikację przy realizacji celów.

Dzięki zatrudnieniu profesjonalisty, który kierował pracami przy tworzeniu Strategii Rozwoju gminy Kisielice powstał dokument wytyczający konkretne cele do realizacji, w konkretnym horyzoncie czasowym i określający podmioty odpowiedzialne za wytyczone cele.

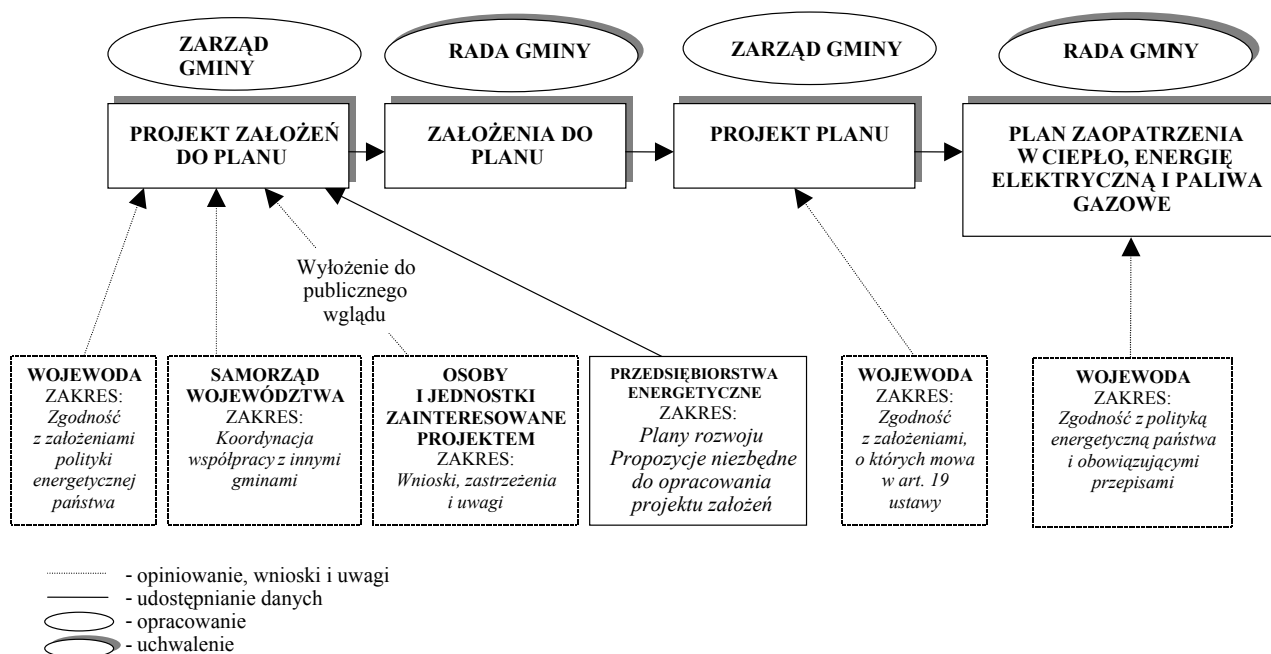
Niewątpliwie obszarem, który należałoby poprawić jest monitorowanie rezultatów realizacji zapisów Strategii. Najkorzystniejszą opcją wydaje się być monitorowanie realizacji zapisów w okresach półrocznych i raportowanie stanu realizacji Zarządowi Miasta i Gminy oraz Radzie Gminy w okresach rocznych.

Należy też zwrócić uwagę, że wypełnienie obowiązku ustawowego związanego z opracowaniem dokumentu „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło energię elektryczną i paliwa gazowe”, nie jest równoznaczne z opracowaniem pełnej polityki energetycznej w gminie, do opracowania której, częściowo zobowiązane są zakłady energetyczne.

Poniżej zamieszczono schemat prawidłowych powiązań pomiędzy projektem założeń a innymi dokumentami planistycznymi w gminie oraz etapy wykonywania projektu założeń.

Rys.1. Powiązania projektu założeń z innymi dokumentami planistycznymi w gminie

Rys.2. Etapy wykonywanie projektu założeń

Powyższe schematy przedstawiają prawidłową realizację polityki energetycznej w gminie i powinny być powielane w każdej polskiej gminie.